

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

**Rizikové skupiny na trhu práce v zemích Evropské
unie**

František Ptáček

Diplomová práce na téma Rizikové skupiny na trhu práce v zemích Evropské unie je zaměřena na vývoj a aktuální problémy na trhu práce v Evropské unii. Problematika nezaměstnanosti je velmi široké téma. Aby mohla být problematika nezaměstnanosti v EU analyzována dostatečně podrobně, zaměřil jsem se v analytické části této diplomové práce pouze na jednu rizikovou skupinu a to na absolventy.

Globální míra nezaměstnanosti mladých lidí vzrostla z 11,6 procenta v roce 2007 a z 12,9 procent v roce 2012 na 13,1 procenta v roce 2013. Největší nárůst nastal v regionu Blízkého východu. Tento region má jednu z nejvyšších měr nezaměstnanosti absolventů na světě, nezaměstnaných je tu 27,2% absolventů.

V srpnu 2013 bylo v EU nezaměstnaných 5,5 milionu mladých lidí. To představuje míru nezaměstnanosti 23,3%. Více než jeden z pěti mladých Evropanů tedy nemůže najít uplatnění na trhu práce. V Řecku a Španělsku je to dokonce jeden mladý člověk ze dvou. 7500000 mladých Evropanů v letech mezi 15 a 24 lety nemá zaměstnání. Rozdíl mezi zeměmi s nejvyšší a nejnižší mírou nezaměstnanosti je velmi vysoký. Jedná se o rozdíl téměř 50 procentních bodů. Nejnižší míra nezaměstnanosti absolventů je v Německu (7,7% v srpnu 2013) a nejvyšší v Řecku (57,3% v červenci 2013). Tato situace vede ke snaze zvýšit mobilitu absolventů v rámci pracovního trhu EU. V EU je 216,1 milionů zaměstnaných osob, z nichž pouze 7,5 milionu (3,1%) pracuje v jiném státě EU. Skupina absolventů je skupinou, která vykazuje největší potenciál být více mobilní.

Pro rozbor postavení mladých lidí na trhu práce v jednotlivých zemích EU byly země rozděleny do čtyř skupin. Bylo zvoleno rozdělení dle Srovnávacího přehledu Unie inovací 2014. Tento přehled analyzuje prostřednictvím 8 dimenzí inovací a 25 ukazatelů výkonnost inovačního systému EU, členské státy jsou rozčleněny do čtyř výkonnostních skupin právě na základě své průměrné inovační výkonnosti. Předpoklady zachycují hlavní hnací síly inovační výkonnosti mimo podniky a zahrnují tři dimenze inovací: lidské zdroje, otevřené, vynikající a přitažlivé výzkumné systémy, financování a podpora. Aktivita podniků zachycuje inovační úsilí na úrovni podniku seskupené ve třech dimenzích inovací: investice podniků, vazby a podnikání a duševní vlastnictví. Výstupy zahrnují účinky inovační aktivity podniků ve dvou dimenzích inovací: inovátoři a hospodářské dopady. Toto rozdělení bylo zvoleno, protože dle mého názoru inovace do určité míry ovlivňují celý trh práce a tím ovlivňují i postavení mladých lidí na trhu práce. Členské země EU jsou rozděleny do těchto výkonnostních skupin: vynikající inovátoři, úspěšní inovátoři, mírní inovátoři a slabí inovátoři.

Do skupiny „vynikající inovátoři“ řadíme Dánsko, Finsko, Německo a Švédsko. Jejich inovační výkonnost je jasně vyšší a zároveň míra nezaměstnanosti nižší, než je průměr EU. Tyto země se snaží postavení absolventů na trhu práce zlepšit především tím, že investují do vzdělání a snaží se o to, aby mladí lidé měli vzdělání odpovídající požadavkům trhu práce.

Do skupiny „úspěšní inovátoři“ patří Belgie, Estonsko, Francie, Irsko, Kypr, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Slovinsko a Velká Británie. Jejich inovační výkonnost je nad průměrem EU nebo se mu blíží. Situace v těchto zemích je v porovnání s průměrem EU, podobně jako tomu tak bylo u předcházející skupiny zemí příznivá. Ve většině těchto zemí je míra nezaměstnanosti absolventů pod průměrem EU. Pouze ve Francii je míra nezaměstnanosti absolventů přibližně stejná, jako je průměr EU. Horší situace je v Irsku a na Kypru, v těchto zemích je míra nezaměstnanosti absolventů vyšší, než je průměr EU. V Irsku je tato situace způsobena především vysokým počtem mladých emigrantů, kteří do Irska odjíždějí právě za zaměstnáním. Irská vláda pracuje na programech, které by tuto situaci měly vyřešit. Naopak na Kypru se potýkají se situací, která je v EU ojedinělá. Míra nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných absolventů je vyšší než míra nezaměstnanosti nekvalifikovaných občanů. Je to dáno především tím, že vzdělání mladých lidí neodpovídá požadavkům trhu práce. Tuto příčinu již kyperská vláda identifikovala a teď zavádí opatření, která mají za cíl tuto situaci zlepšit.

Do skupiny „mírní inovátoři“ je zařazena Česká republika, Chorvatsko, Itálie, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Řecko, Slovensko a Španělsko. Výkonnost z hlediska inovací těchto zemí je nižší než průměr EU. Tato skupiny již není z hlediska nezaměstnanosti absolventů homogenní jako dvě předchozí skupiny. Většina zemí z této skupiny vykazuje vyšší nebo přibližně stejnou míru nezaměstnanosti absolventů, jako je průměr EU. Výjimku tvoří pouze Česká republika a Malta, které vykazují nižší míru nezaměstnanosti absolventů. Obě tyto země kladou důraz především na zvyšování kvalifikace absolventů a tím jim zajišťují lepší postavení na trhu práce. I ostatní země z této skupiny se snaží pomocí různých programů pro mládež zatraktivnit vysokoškolské vzdělání a přimět tak mladé lidi ke studiu. Nikoho asi nepřekvapí, že nejhorší situace z hlediska míry nezaměstnanosti absolventů je v Řecku, protože tato země se potýká s velkými ekonomickými problémy a to se samozřejmě projeví i na míře nezaměstnanosti.

Poslední skupinou zemí jsou „slabí inovátoři“. Řadíme sem Bulharsko, Lotyšsko a Rumunsko. Jejich inovační výkonnost je značně pod průměrem EU. Tyto tři země jsou z hlediska nezaměstnanosti absolventů rozdílné. V Bulharsku a Lotyšsku je míra

nezaměstnanosti vyšší, než je průměr EU, ale vývoj této míry nezaměstnanosti zaznamenala každá země jiný. Jistá podobnost je v tom, že před rokem 2009 klesla míra nezaměstnanosti absolventů pod průměr EU, ale poté opět hlavně díky ekonomické krizi stoupla a přehoupla se přes průměr EU. V Bulharsku však toto zvýšení nebylo ani zdaleka tak strmé jako v Lotyšsku. V Bulharsku existuje celá řada nástrojů aktivní politiky, které mají zlepšit situaci na trhu práce. V poslední době ale převládá názor, že je těchto nástrojů příliš mnoho, proto dochází k prošetřování, které nástroje jsou opravdu efektivní. V Rumunsku je míra nezaměstnanosti nižší, než je průměr EU, přesto je zde nezaměstnanost absolventů závažným problémem. Mladí lidé jsou často rodinnou situací přinuceni opustit studia a začít pracovat a vydělávat peníze. Rumunská vláda se proto tedy zaměřuje především na zpřístupnění vzdělání pro širokou veřejnost.

Po provedení analýzy nezaměstnanosti absolventů v jednotlivých zemích jsem došel k závěru, že se dá předpokládat, že nezaměstnanost absolventů je závislá na jejich pohlaví a vzdělání. K zjištění, zda opravdu mezi těmito charakteristikami existuje statisticky významná závislost, byl použit Chí-kvadrát test nezávislosti. Pro testování statistických hypotéz byly stanoveny 4 hypotézy, které byly testovány pomocí testu dobré shody chí-kvadrát. Testování bylo provedeno pomocí tabulkového kalkulátoru Microsoft Excel.

Z testování hypotéz vyplynulo, že nezaměstnanost absolventů ovlivňuje dosažené vzdělání a ovlivňuje nezaměstnanost jak mužů, tak žen. Nejméně trpí nezaměstnaností absolventi vysokých škol. Terciární vzdělání tedy přináší svým držitelům výhodu na trhu práce – absolventi vysokých škol a vyšších odborných škol mnohem snáze nalézají práci a míra jejich nezaměstnanosti je výrazně nižší než míra nezaměstnanosti osob s nižším vzděláním. Z toho vyplývá, že by se měly jednotlivé vlády zaměřit na zvyšování zájmu o vzdělání. Mladí lidé by měli být motivováni ke studiu a zvyšování své kvalifikace. Naopak vyplynulo, že míru nezaměstnanosti absolventů v EU významně neovlivňuje pohlaví absolventů. Rozdělení populace absolventů v EU dle pohlaví je přibližně stejné jako rozdělení nezaměstnaných absolventů v EU dle pohlaví. Můžeme tedy říct, že míra nezaměstnanosti absolventů v EU není závislá na jejich pohlaví.

Jak již bylo zmíněno výše, jednotlivé země využívají různé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které si kladou za cíl zlepšit postavení absolventů na trhu práce. Každá země má tyto nástroje uzpůsobené svým individuálním potřebám. Přestože má každá země svá specifika, můžeme i tak navrhnout společná opatření, která mohou řešit situaci v EU jako v celku. Proto také vznikl program Záruky pro mládež. Záruky pro mladé lidi znamenají

poskytnutí kvalitní nabídky zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovského programu nebo stáže pro mladé lidi, kterou by měli obdržet do čtyř měsíců od začátku nezaměstnanosti či od ukončení formálního vzdělávání. Program Záruky pro mládež poskytuje příležitost k řešení nezaměstnanosti mládeže v EU koordinovaným a komplexním způsobem s cílem znovu zapojit mladé lidi do pracovního procesu, stejně jako podpořit evropské hospodářství. Záruky pro mládež musí vycházet ze spolupráce podniků, mládežnických organizací, vzdělávacích institucí, místních úřadů a to na evropské úrovni. Aby program fungoval, musí mít přísný systém hodnocení a musí být pravidelně aktualizován, aby odpovídal měnícím se okolnostem. Program by také měl být podporován jako prostředek ke zvýšení povědomí a přinést zviditelnění významu a hodnoty neformálního vzdělávání a zároveň posílit informovanost mladých lidí, aby mohli využívat progresivní změny v Evropě, a tím zlepšit svou ekonomickou situaci a sociální začleňování. V tomto smyslu by měla existovat úzká součinnost s dalšími systémy na evropské úrovni. Záruky pro mládež mají velký potenciál. Tento potenciál je třeba využít s cílem dosáhnout reálného zlepšení situace mladých lidí v Evropě.

Použité zdroje

Tištěné zdroje

- [1] BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 140 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2916-4.
- [2] FUCHS, Kamil. *Nezaměstnanost v ekonomické teorii*. In. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 57-74. ISBN 80-210-2783-5.
- [3] HALÁSKOVÁ, Renáta. *Politika zaměstnanosti*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008, 145, 6 s. Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity, 177/2008. ISBN 978-807-3685-225.
- [4] HELÍSEK, Mojmir. *Makroekonomie: základní kurs*. 2. přeprac. vyd. Slaný: Melandrium, 2002, x, 326 s. ISBN 80-861-7525-1.
- [5] HOLMAN, Robert. *Základy ekonomie: pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult VŠ*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, xv, 372 s. ISBN 978-80-7179-890-3.
- [6] JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. 1.vyd. Praha: VŠE, 1999, 95 s. ISBN 80-707-9635-9
- [7] MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 172 s. Studijní texty, sv. 6. ISBN 80-864-2908-3.
- [8] SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. *Ekonomie: 18. vydání*. Vyd.

Internetové zdroje

- [9] BERLINGIERI, Francesco, Holger BONIN a Maresa SPRIETSMA. *Youth Unemployment in Europe: Appraisal and Policy Options* [online]. Centre for European Economic Research, 2013[cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_3481_youth_unemployment.pdf
- [10] DHÉRET, Claire a AL-HUSSAMI. *Youth unemployment – Does the EU care about its future?* [online]. European Policy Centre, 2013[cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_3481_youth_unemployment.pdf